

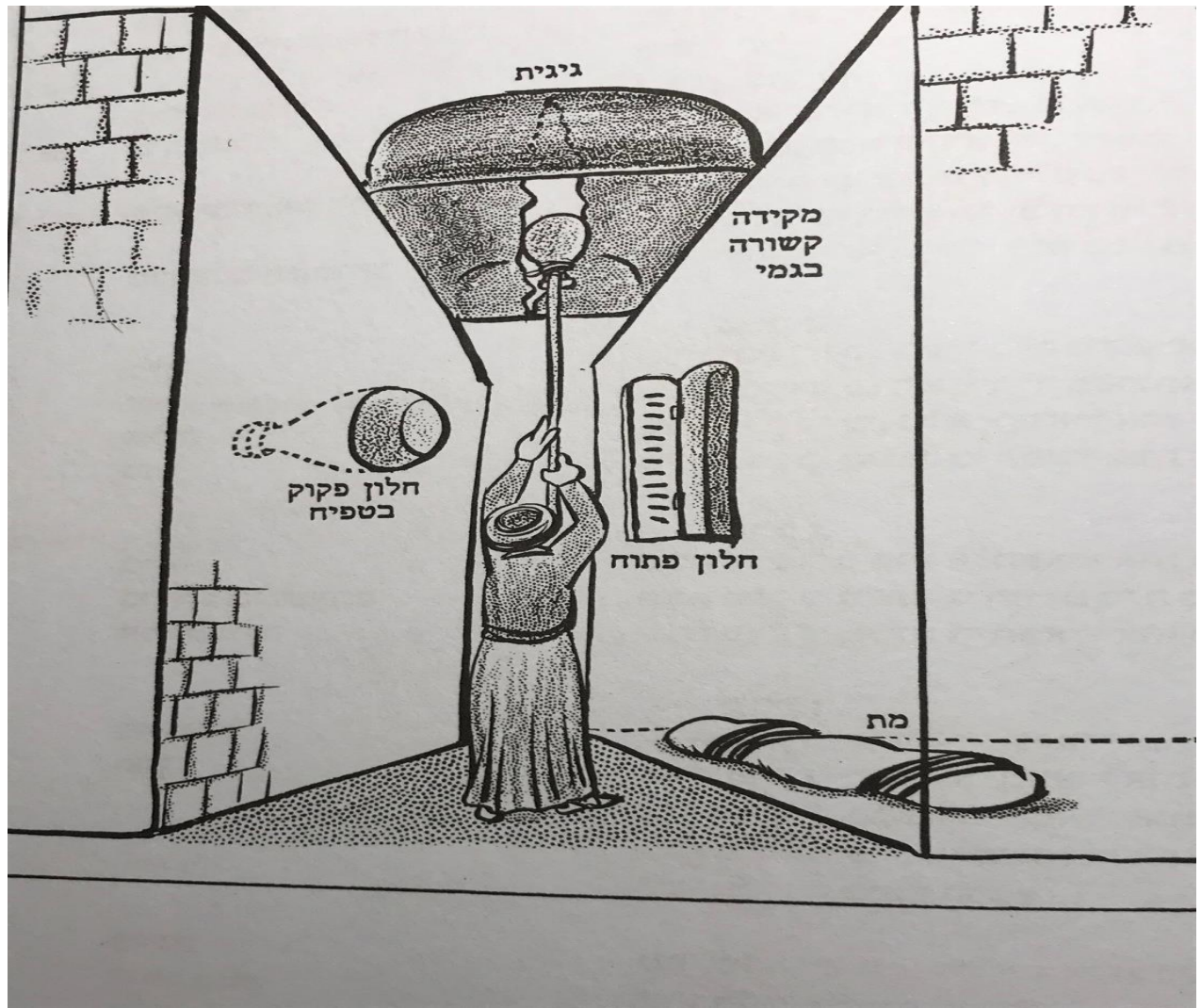
ב"ה. סיום מסכת שבת. הדרן כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע, לקוטי שיחות חלק יד פרשת ואתחנן. נלמד לכבוד סיום מסכת שבת בדף היומי, שלהי מנחם-אב תש"פ.

שבת קנז, א: מתני'... ופוקקין את המאור, ומודדין את המטלית, ומודדין את המקנה. ומעשה בימי אביו של רבי צדוק ובימי אבא שאול בן בטנית שפוקקו את המאור בטפית, וקשרו את המקידה בגמי לידע אם יש בגיגית פותח טפח אם לאו, ומדבריהם למדנו, שפוקקין ומודדין וקושרין בשבת.

שפוקקו את המאור בטפית וקשרו את המקידה בגמי. אמר רב יהודה אמר רב: הילקטי קטנה היתה בין שני בתים, [וטומאה היתה שם] וגיגית סדוקה מונחת על גבן. ופוקקו את המאור בטפית, וקשרו את המקידה בגמי לידע אם יש שם בגיגית פותח טפח אם לאו.

ומדבריהם למדנו שפוקקין ומודדין וקושרין בשבת. עולא איקלע לבי ריש גלותא. סנייה לרבה בר רב הונא דתיב באונא דמא וקא משח ליה. אמר ליה: אימר דאמרי רבנן מדידה דמצוה, דלאו מצוה מי אמור? אמר ליה: מתעסק בעלמא אנא.

B”H

Likkutei Sichos - Volume 14 | Vaeschanan 1

1. 'משנה סיום מסכת שבת

ומעשה בימי אביו של רבי צדוק ובימי אבא שאול בן בטנית שפקדו את המאור בטפחים, וקשרו את המקידה בגמי לידע אם יש בגיגית פותח טפח אם לאו, ומדבריהם למדנו, שפוקקין ומודדין וקושרין בשבת.

Final Mishnah of Tractate Shabbos

There was an incident in the time of Rabbi Tzadok's father and the time of Abba Shaul ben Botnis, in which they sealed a window using an earthenware vessel and tied an earthenware shard with a long reed-grass with a temporary knot, in order to ascertain whether or not the roofing had an opening the size of a handbreadth. And from their statements and their actions, we derived that one may seal a window, and measure, and tie a knot on Shabbos.

גמרא קנ"ז א-ב

שפקדו את המאור בטפחים וקשרו את המקידה בגמי. אמר רב יהודה אמר רב: הילקטי קטנה היתה בין שני בתים, [נטומאה היתה שם] וגיגית סדוקה מונחת על גבן. ופקדו את המאור בטפחים, וקשרו את המקידה בגמי לידע אם יש שם בגיגית פותח טפח אם לאו.

Gemara 157:a-b

The mishna related: They sealed a window using an earthenware vessel and tied an earthenware shard with a long reed-grass. Rav Yehuda said that Rav said in explanation: There was a small alleyway [heilketei] between two houses, and there was ritual impurity imparted by a corpse there in the alleyway, and there was a cracked roofing placed atop the two houses. (If the roofing was intact it would have the legal status of a tent over a corpse, rendering everything in the alleyway, and, through the windows, everything in the houses, ritually impure. However, since the roofing was cracked and the corpse was directly beneath the opening, if the opening was the size of a handbreadth or more, the entire alleyway and the houses would not become impure. Only the area directly over the corpse extending through the opening is impure). And

¹ Please note that various quotes from sources 1, 4, 5, 6, are referenced numerous times throughout the sicha. Each source is brought in its entirety, in the order it was first mentioned in the sicha.

that is the reason that they sealed the window of the house with an earthenware vessel, so that the ritual impurity would not enter the houses, and they tied an earthenware shard with a long reed-grass inserted into the opening in the roofing in order to ascertain whether or not there is an opening there in the roofing the size of a handbreadth.

וּמְדַבְּרֵיהֶם לְמַדְנֵנוּ שְׁפוּקֵקִין וּמוֹדְדִין וְקוֹשְׁרִין בְּשַׁבָּת. עוֹלָא אִיקְלַע לְבִי רִישׁ גְּלוּתָא. חֲזִייה לְרַבָּה בַּר רַב הוּנָא דִּיתִיב בְּאַוּוֹנָא דְמִיָּא וְקָא מְשַׁח לֵיהּ. אָמַר לֵיהּ: אִימַר דְּאִמְרֵי רַבָּנִן מְדִידָה דְּמִצְוָה, דְּלָאוּ מִצְוָה מִי אָמֹר? אָמַר לֵיהּ: מִתְעַסֵּק בְּעֵלְמָא אָנָּא.

The mishna concludes: And from their statements and their actions, we derived that one may seal a window, and measure, and tie a knot on Shabbos. The Gemara relates: Ulla happened to come to the house of the Exilarch. He saw Rabba bar Rav Huna sitting in a tub [avna] of water and measuring it. He said to Rabba bar Rav Huna: Say that the Sages said that it is permitted to measure on Shabbos only a measurement for a mitzva. However, with regard to a measurement like this one, which is not for a mitzva, did they say that it is permitted? Rabba bar Rav Huna said to him: I am merely acting unawares and am not at all interested in the measurements. Therefore, it is not prohibited.

2. תוספות קידושין מא א

מתני' האיש מקדש - השתא בשלוחו מקדש בו מיבעיא. ואין שייך לתרץ הכא לאו דוקא ור"ל לא זו אף זו דלא שייך לשנויי הכי אלא בשתי בבות אבל בשתי תיבות לא:

To explain: Tosfos in Kiddushin asserts that in listing those who have the power to betrothe a woman, the Mishna should have first listed the man's agent before listing the man himself, as there is greater novelty in the agent's ability to betrothe. This principle is known as "Zo, v'ein tzarich lomar zo" in the Hebrew original, literally, "this one {first}, and that one {then} goes without saying." -Editor

3. קכ"ו ב' תוספות ד"ה ומדבריהן - התירו רק לצורך מצוה

ומדבריהן למדנו שפוקקין ומוודדין - ואע"ג דטפיח לא מבטל ליה כמו פקק כדאמר' בפרק הישן (סוכה דף כח.) גבי סדין איכא למימר דמבטל ליה טפי מסדין ולא מצי למימר נמי פקק דמצוה שאני כדאמר' בשילהי מכילתין (ד' קנז:) גבי מדידה דהתם לא הוי איסור כל כך אלא משום דהוי כעובדא דחול אבל פקק דמשום תוספת אהל דדמי לבנין ליכא למישרי משום מצוה:

Tosafos 126:b 'And from their statements' (Permitted only for a mitzvah)

And from their statements and their actions, we derived that one may seal a window, and measure - ...we cannot say that sealing a window for a mitzvah is more lenient, as

we say in regards to measuring for a mitzvah. As measuring is not an actual prohibition, rather only 'mundane behavior'. In contrast to sealing - to add to a structure- is prohibited as it is similar to the melachah of building. This would not be permitted for the sake of a mitzvah.

4. שלחן ערוך אדה"ז סימן שי"ז דין קשירה ועניבה בשבת א'

הקושר והמתיר הן מאבות מלאכות, שכן במשכן היו צידי חלזון קושרין ומתירין ברשתותיהן, שכל רשתות עשויות קשרים קשרים, והן קשרי קימא, ופעמים שצריך לטול חוטין מרשת זו ולהוסיף על זו, ומתיר מכאן וקושר מכאן. ומן התורה אינו חיב אלא על קשר של קימא העומד להתקים לעולם, דהינו שקושרו על דעת שישאר כן כל זמן שאפשר לו להיות קיים וכל זמן שלא יצטרך לו להתירו. ואף על פי שאפשר שיצטרך לו להתירו בזמן קרוב ויתירנו, אף על פי כן הואיל וכשקושרו אינו קוצב זמן בדעתו מתי יתירנו, ואפשר שישאר כן לעולם – הרי זה נקרא קשר של קימא, וחיבים על קשירתו ועל התרתו. אבל אם קוצב בדעתו איזה זמן שאז יתירנו בודאי, אפלו הוא זמן ארך מאד – אין זה של קימא מן התורה, ופטור בין על קשירתו בין על התרתו. אבל מדברי סופרים נקרא זה גם כן של קימא, הואיל ועומד להתקים איזה זמן, ואסור בין לקשרו בין להתירו.

Shulchan Aruch Harav 317:1 Laws of Tying knots

Tying and untying knots are [both] among the primary categories of labor [forbidden on Shabbos by Scriptural Law], because [these labors were necessary for the construction] of the Sanctuary. The trappers of the chilazon would tie and untie their nets, for all nets are crafted with multiple knots that are made to endure indefinitely. At times, [when] it was necessary to take strands from one net and add them to another, one untied [the strands] from one net and tied them to another.

According to Scriptural Law, one is liable only for [tying] a permanent knot that [is made to] endure for all time, i.e., he ties [the knot] with the intent that it will remain [knotted] as long as it exists and as long as he has no need to untie it. True, he will possibly have to untie it in the near future – and he will [then] untie it. Nevertheless, since in his mind's eye, he does not set a time when it is going to be untied, and it may possibly remain [in its tied state] forever, it is considered a permanent knot and he is liable for tying and untying it.

If, however, the person has in mind a specific time when he will certainly untie it – even though it will remain tied for a very long time – according to Scriptural Law, this is not considered a permanent knot and one is exempt both for tying and untying it.

According to Rabbinic Law, however, this is also considered a permanent knot, since it is meant to last for a [considerable amount of] time and it is forbidden to tie or untie [such a knot]. If, however, [a knot] is not meant to last at all, but rather will be untied that very day, like the knots in clothes and in shoes that are tied when one

puts them on in the morning and untied when one takes them off in the evening, it is permitted to tie and untie them on Shabbos.

5. שלחן ערוך אדה"ז סימן ש"ו י"ח

אסור למדוד שום דבר בשבת, בין ביד בין בחבל, מפני שהוא מעשה חל וזלזול שבת. ומתר למדוד מדידה של מצוה, כגון למדוד אם יש במקוה מ' סאה, או למדוד החור אם יש בו פותח טפח להביא הטמאה מהחדר שהמת בו להחדר הסמוך לו, ואף על פי שיכולים הפהנים לצאת ממנו לבית אחר, מקל מקום כיון שהוא מוידד שעורי תורה – אינו נראה כמעשה חל. ומתר למדוד האזור של מי שכואב לו ראשו וללחוש על המדידה כמו שנוהגות הנשים, מפני שהיא מדידה של מצוה, ומשום הלחש אין אסור, כמו שיתבאר בסמן ש"ז:

Shulchan Aruch Harav 306:18 (re: measuring)

It is forbidden to measure any entity on Shabbos, whether by hand or with a measuring rope, **because it is a mundane activity and thus demeaning to the [honor of] Shabbos. One may, [however,] measure for the sake of a mitzvah**, e.g., measuring to ascertain whether a mikveh contains [the requisite] 40 seah or measuring an opening to see if it is the size of a handbreadth [by a handbreadth,] in which instance, it would draw out the impurity from a room in which there is a corpse to an adjoining room. [This is permitted on Shabbos] even though the kohanim could leave that room and go to another [location where there is no impurity]. Nevertheless, this does not appear as mundane activity since the person is calculating a measure associated with Torah Law. It is permitted to measure the belt of a person who is suffering from a headache and recite an incantation over it, as women are accustomed to doing. [The rationale is that] it is a measurement associated with a mitzvah. There is no prohibition involved in reciting the incantation, as will be explained in sec. 307[:32].

6. שלחן ערוך אדה"ז סימן שמ"ז א'

מן התורה אינו חייב אלא כשעוקר חפץ מרשות היחיד ומניחו ברשות הרבים או להפך. אבל העומד באחת משתי רשויות אלו ופשט ידו לרשות השנייה וחפץ בידו, ונטלו ממנו חברו העומד שם, שזה עקר מרשות זו וזה הניח ברשות השנייה – שניהם פטורים, שנאמר "מעם הארץ בעשותה" – העושה את כלה ולא העושה את מקצתה; יחיד ועשה אותה – חייב, שנים ועשו אותה – פטורין. אבל אסורים לעשות כן מדברי סופרים, גזרה שמה יבאו כל אחד ואחד מהם לעשות מלאכה שלמה בשבת:

Shulchan Aruch Harav 347:1 Transfer of an object

According to Scriptural Law, a person is not liable [for hotzaah, i.e. transferring an object] unless he picks up the object, [thus performing an akirah,] in a private domain and [transfers the object] to the public domain and places it down there, [thus performing a hanachah,] or does the converse. When, however, a person stands in one

of these domains and extends his hand to the other domain while holding an object in his hand, and another person standing in that domain takes [the object] from him, [neither are liable. The rationale is that] one person picked up [the article] in one domain and the other placed it down in the other domain. [Hence,] they are both exempt, as [can be derived from] the phrase, "From the people of the land who shall perform..." [This phrase can be interpreted to mean,] "One who performs [a transgression] in its entirety [is liable,] not one who performs only a portion of it. One person who performs [a forbidden act] alone is liable. Two people who perform it [together] are exempt." Nevertheless, these individuals are forbidden from acting in this manner by Rabbinic Law. [This is] a decree lest each one of them come to perform a forbidden labor in its entirety on Shabbos.

7. יומא עד א

גופא חצי שיעור רבי יוחנן אמר אסור מן התורה ריש לקיש אמר מותר מן התורה רבי יוחנן אמר אסור מן התורה כיון דחזי לאיצטרופי איסורא קא אכיל ריש לקיש אמר מותר מן התורה אכילה אמר רחמנא וליכא

Tractate Yoma 74:1

What is the law with regard to a half-measure? Rabbi Yochanan said: It is prohibited by Torah law. Reish Lakish said: It is permitted by Torah law. The Gemara elaborates: Rabbi Yochanan said it is prohibited by Torah law because it is fit to combine with another half-measure. If one continues to eat more, he will eat a whole measure, which is punishable by Torah law. Therefore, even when he eats the first half-measure he is eating forbidden food. Reish Lakish said it is permitted by Torah law. His reason is as follows: With regard to all forbidden foods, the Merciful One states in the Torah: "Eat," for example in the verse: "You shall eat neither fat nor blood" (Leviticus 3:17). Eating is defined as consuming a minimum of an olive-bulk, and there is no prohibition if one eats less than an olive-bulk.

8. רמב"ם הל' שבת כא:א

נֶאֱמַר בַּתּוֹרָה (שמות כב יב) (שמות לד כא) "תִּשְׁבֹּת" אָפְלוּ מְדַבְּרִים שְׂאִינָן מִלְּאֲכָה חֵיב לְשִׁבֹּת מִהֵן. וְדַבְּרִים הִרְבֵּה הֵן שְׂאִסְרוּ חֻכְמִים מְשׁוּם שְׁבוּת. מִהֵן דְּבָרִים אֲסוּרִים מִפְּנֵי שֶׁהֵן דּוֹמִים לְמִלְּאֲכוֹת וּמִהֵן דְּבָרִים אֲסוּרִים גְּזֵרָה שְׂמָא יְבוֹא מִהֵן אֲסוּר סְקִילָה.

Rambam Laws of Shabbos 21:1

[Regarding the Shabbos,] the Torah [Exodus 23:12] states: "[On the seventh day,] you shall cease activity." [This implies] ceasing [even the performance of certain] activities that are not [included in the categories of the forbidden] labors. [The Torah left the definition of the scope of this commandment to] the Sages, [who] forbade many activities as sh'vut. Some activities are forbidden because they resemble the forbidden

labors, while other activities are forbidden lest they lead one to commit a forbidden labor.

9. ברכות יב א'

“כָּלְלוּ שֶׁל דְּבַר: הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחֲרֵי הַחֵתוּם”

Brachos 12:a

The general principle is: Everything follows the conclusion.

10. משלי ה ה

רַגְלֶיהָ יִרְדּוּת מוֹת שָׁאֵל וְלֹא צַעֲדֶיהָ יִתְמָכוּ:

Mishlei 5:5

Her feet go down to Death; Her steps take hold of Sheol.

11. שבת קיט ב

דָּאָמַר רַב הַמְנוּנָא: כָּל הַמְתַּפִּיל בְּעֶרְבַּ שַׁבָּת וְאָמַר “וַיִּכְלֹוּ”, מַעֲלָה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִילוּ נַעֲשֶׂה שׁוֹתֵף לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, שְׁנֵאמַר: “וַיִּכְלֹוּ” — אֵל תִּקְרֵי “וַיִּכְלֹוּ” אֶלָּא “וַיִּכְלֹוּ”. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: מִנִּין שֶׁהַדִּיבּוּר כְּמַעֲשֵׂה — שְׁנֵאמַר: “בְּדַבַּר ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ”.

Shabbos 119:b

Rav Hamnuna said: Anyone who prays on Shabbos evening and recites the passage of vaykhullu, the verse ascribed him credit as if he became a partner with the Holy One, Blessed be He, in the act of Creation. As it is stated: “And the heavens and the earth were finished [vaykhullu].” Do not read it as: Were finished [vaykhullu]; rather, as: They finished [vaykhallu]. It is considered as though the Holy One, Blessed be He, and the individual who says this become partners and completed the work together.

12. בבא בתרא כה ב

תְּנִיא ר"א אֹמֵר עוֹלָם לֹא כִסְדָרָה הוּא דוֹמָה וְרוּחַ צְפוֹנִית אֵינָה מְסוּבֶבֶת וְכִיּוֹן שֶׁהִגִּיעָה חֲמָה אֶצֶל קֶרֶן מְעֵרְבִית צְפוֹנִית נִכְפַּפֶּת וְעוֹלָה לְמַעְלָה מִן הַרְקִיעַ וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֹמֵר עוֹלָם לְקוּבָה הוּא דוֹמָה וְרוּחַ צְפוֹנִית מְסוּבֶבֶת וְכִיּוֹן שֶׁחֲמָה מַגֵּעַת לְקֶרֶן מְעֵרְבִית צְפוֹנִית מְקַפֶּת וְחוּזְרֵת אַחֲרֵי כִּיפָה

Bava Basra 25:b

It is taught in a baraita that Rabbi Eliezer says: The world is similar to a partially enclosed veranda [le'akhsadra], enclosed on three sides, and the northern side of the world is not enclosed with a partition like the other directions. The sun begins its revolution in the east and passes to the south and the west, and once the sun reaches the northwestern corner it turns around and ascends throughout the night above the sky to the east side and does not pass the north side.

13. ירמיה א יד

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי מִצָּפוֹן תִּפְתַּח הַרְעָה עַל כָּל-יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ:

Yirmiyah 1:14

And Hashem said to me: From the north shall disaster break loose Upon all the inhabitants of the land!

14. סוטה ח ב

בְּמִדָּה שֶׁאָדָם מוֹדֵד, בָּהּ מוֹדְדִין לוֹ.

Sotah 8:b

In the measure with which a person metes out to others, they mete out to him.

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

ואתחנן (חלק יד — שיחה א)

יוצא-לאור למחזור הראשון מלימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת ואתחנן, ה"יא מנחם-אב, ה'תש"פ (א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים לבריאה

שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

ואתחנן*

„וקושרין (ואח"כ) ומודדין" – שהרי תחלה „קשרו את המקידה" ואח"כ (ועי"ז) מדדו „לידע אם יש בגיגית פותח טפח אם לאו".

וגם את"ל דהטעם להקדמת דין ד„פוקקין" הוא „לא רק מפני דכך הוי עובדא, כ"א גם] מפני הכלל (המובן מדברי התוס') שבשתי תיבות הסדר

(7 קידושין מא, רע"א ד"ה האישי. וראה דברי שלום (להרב מבערזאן) מע' זו ואצ"ל זו. שד"ח כללים ז כלל יא. ומסתמת לשון התוס' שם ד„לא זו אף זו לא שייך לשנוי כו' אלא בשני בבות אבל בשתי תיבות לא" משמע שכלל זה דבשתי תיבות לא אמרינן „לא זו אף זו", הוא לא רק בנידון שדין א' מובן מהשני בדרך מנילא ואין צורך לשנותו כלל [ע"ד קושיית הגמ' שם „השתא בשלוחו מקדש בו מיבעיא" – ד„בו" לא הו"ל למיתני כלל* כיון דידיעינן אותו מ„בשלוחו"], אלא גם בנידון שבכל אופן צריך לשנות הדין הב' כי אינו מובן בדרך מנילא מדין הא' (וכבנדר"ד דהדין ד„פוקקין" אינו מכריח הדין ד„מודדין וקושרין", אלא שיש בו חידוש יותר), לא אמרינן „לא זו אף זו", אלא שונה החידוש תחילה**.

(* אין לומר דקושיית הגמ' היא דהו"ל בסדר הפוך (בשלוחו" ואח"כ „בו"), כי אז יהי בסדר זו, ואצ"ל זו, והרי גם את"ל דבשתי תיבות אפי"ל זו, ואצ"ל זו" תוס' שבוטע ד, ב ד"ה הסול. וראה רשב"ם ב"ב קלב, א ד"ה גובה בסופו. וראה עצמות יוסף וברא שבע שבפנים ההערה), הרי מוכח מדברי התוס' (פסחים לט, ב ד"ה לא. יומא פד, ב ד"ה מכבי. ביק קה, ב ד"ה ושמואל) שסדר זה הוא דוחק גדול (והיכא שמתרץ כן בגמ' – עכצ"ל שזהו מפני שא"א לתרצו באופן אחר). ולהעיר מהשקוט האם גם בקרא כן הוא (נסמן בשד"ח סם).

(** אבל אייז בכלל זו, ואצ"ל זו" (שדוחק הוא – נסמן בשה"ג הא') – כי הדוחק סדור כלל זה הוא רק היכא שעני דין הא' ידוע בדרך

א. בקשר לדיני שבת – ששמירת שבת היא אחת מעשה"ד, הכתובות [גם] בפרשתנו – אי' במשנה בסיום מס' שבת²: „ומעשה בימי אביו של ר' צדוק ובימי אבא שאול בן בטנית שפקקו את המאור [החלון] בטפיח [פך של חרס] וקשרו את המקידה [כלי חרס] בגמי לידע אם יש בגיגית פותח טפח או לא. ומדבריהם למדנו שפוקקין ומודדין וקושרין בשבת". היינו שבשבת מותר לפקוק את החלון, למדוד ולקשור קשר שאינו של קיימא³.

[ובגמ' שם⁴ מבואר דרך מדידה של מצוה מותרת, וכן בנוגע לקשירה מפורש בשו"ע⁵ שרק לצורך מצוה מותר לקשור קשר אומן שאינו של קיימא. אולם בנוגע לפקיקה מבואר בתוס' שם⁶ שהיא מותרת גם שלא לצורך מצוה].

וצלה"ב:

הטעם מה שהסדר בהמשנה הוא „פוקקין" ואח"כ „ומודדין וקושרין", י"ל בפשטות מפני דכך הוי עובדא, שמתחילה „פקקו את המאור", ואח"כ קשרו ומדדו. אבל לפי"ז הו"ל

(* וסיום מס' שבת.

1) ה, יב"טו.

2) קנז, א. וראה שבת קכה, ב ואילך.

3) פרש"י שם ד"ה וקושרין.

4) קנז, ב. וראה רמב"ם פכ"ד מהל' שבת ה"ה.

5) שו"ע או"ח סי' ש"ו ס"ז. שו"ע אדה"ז שם סעי' יח.

6) או"ח סי' שיי"ז ס"א. שו"ע אדה"ז שם ס"ד.

7) ד"ה מדידה. וראה שבת קכה, ב ואילך.

8) רמב"ם פכ"ב מהל' שבת הכ"ז. שו"ע אדה"ז שס"טו ס"ב.

מדידה בשבת הוא „מפני שהוא מעשה חול ולזול שבת”¹⁰, משא”כ איסור קשירה של קשר שאינו של קיימא הוא מטעם (ובאופן) ש„מד”ס נקרא זה ג”כ של קיימא”¹¹, היינו בקשר שהוא דומה לקשירה דאורייתא.

ועפ”ז פשוט יותר לאסור (מד”ס) קשירה הדומה למלאכה דאורייתא, מלאסור (מד”ס) מדידה שהיא רק מעשה חול וכו’. ולכן כשהתירו שניהן (לצורך מצוה) הרי בהיתר קשירה רבותא יתירא מבהיתר המדידה – וא”כ גם מטעם זה הול”ל תחלה „וקושרין” ואח”כ „ומודדין”.

ב. ויובן כ”ז בהקדים מה ששנינו בתחלת מס’ שבת¹² שמלאכת הוצאה אינה אסורה מדאורייתא אלא באופן שהמוציא עושה עקירה והנחה. אבל בעקירה בלבד בלא הנחה, או בהנחה בלא עקירה, אינה אסורה כ”א מד”ס¹³. וידועה¹⁴ הקושיא ע”ז: למה לא תיאסר מדאורייתא גם עקירה לבד, או הנחה לבד, מטעם חצי שיעור שהוא אסור מה”ת¹⁵ (גם במלאכות שבת¹⁶)?

(10) שו”ע אדה”ז סי’ ש”ז שם. וראה תוס’ שבת שם.

(11) שו”ע אדה”ז סי’ ש”ז סעי’ א’.

(12) וכבר העירו האחרונים על הקשירה והשייכות דתחלת מס’ וסופה מברכות י, רע”א. ובתוס’ שם. וראה סי’ ויהא ברכה. ולהעיר מסי’ פ”א מ”ז: נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן.

(13) וראה שו”ע (ושו”ע אדה”ז) סי’ שמ”ז ס”א.

(14) ראה בשד”ח כללים מערכת ח כלל ד. וש”ן.

וראה לקו”ש ח”ה ע’ 33 הערה 31. ח”ז ע’ 110 הערה 34.

(15) יומא עד, א.

(16) כ”ה דעת אדה”ז, כמפורש בשו”ע שלו סי’ שמ סעי’ א וסעי’ ד. וראה גם בקו”א לסי’ שב. והוא ע”פ שיטת רש”י (שבת עד, א). מאירי (שם

הוא זו ואצ”ל זו ובמילא מובן שצריכים לשנות תחלה הדין שיש בו חידוש יתרה – ולכן בא כאן תחלה דין „דפוקיין” משום יתרון החידוש שבו (והיינו כיון שהתירו לפקוק אע”פ דמדי לבנין – הרי מוכרח) שזהו בכל אופן גם שלא לצורך מצוה (דמשום מצוה לא היו מתירין כמבואר בתוס’⁹), משא”כ מדידה וקשירה שהתירו רק לצורך מצוה, כנ”ל – טעם זה אינו שייך להקדמת „ומודדין” ל„וקושרין”, דהחידוש דין בשניהם שווה, ובאין יתרון חידוש במדידה – מסתבר שהסדר במשנה צ”ל ע”פ סדרן במעשה בפועל – קשירה קודם למדידה.

ואדרבה: לכאור’ בהיתר דקשירה יש חידוש יותר מבהיתר מדידה: איסור

„כיון דאתיא מדרשא חביבא ליי” (יבמות ב, ב). – אבל עפ”ז צע”ק דגם בשתי בבות צ”ל כן.

ואפילו את”ל דהכוונה (ראה עצמות יוסף (קידושין שם), באר שבע (נסמן בגליון הש”ס שם)) דב”ב תיבות צריך לשנות רק החידוש – עכצ”ל שזהו רק באם הדין השני מיותר הוא כי מובן בדרך ממילא מדין הא’, משא”כ בנדוד דפוקיין ומודדין וקושרין.

(8) ואין להקשות מדברי התוס’ ביומא (שבשעה”ג הא’ להערה הקודמת) דלכן תני „מכבין ומפסיקין” לפי שהדין הב’ יש בו חידוש (וע”פ הנ”ל הרי צריך לשנות החידוש תחילה) – כי אין כוונתם שבדין הב’ יש בו חידוש יותר מדין הא’ (שהרי פשוט שעצם הדין שמוותרין לכבות הוא עיקר ויסוד כל החידוש, ורק שבפרטים אחדים ישנו חידוש גם בדין הב’), כ”א כוונתם שדין הב’ אינו מוכרח מדין הא’ (מצד פרטים אלו), ולכן אי”ז בגדר „זו ואצ”ל זו” (וכנ”ל בהערה הקודמת ובשעה”ג הב’ שם), אבל בכל אופן עיקר החידוש הוא „מכבין”, ולכן נשנה תחילה.

(9) קכו, ב ד”ה ומדבריהן.

ממילא דין הב’, וכפשוטו הלשון „זו ואין צריך לומר זו”. וראה הערה הבאה.

ג. אבל עפ"ז צלה"ב:

במלאכת ההוצאה בעקירה או הנחה לבדן (שאסורה מד"ס), לא מצינו שיתירוה לצורך מצוה; ואדרבה: מבואר במפרשים²⁰, שהטעם מה ששנו חכמים במשנתם ריש מס' שבת הדין דהוצאה בעני ועשיר, הוא בכדי להורות דגם הוצאה דנתנית צדקה מעשיר לעני אסורה – היינו שאסורה גם לצורך מצוה ועקירה או הנחה לבדן מד"ס – ומאי שנא חצי מלאכת הקשירה (שאינה של קיימא) שהתירוה לצורך מצוה?²¹

ובטעם החילוק י"ל, דאף ששניהן אסורים מד"ס, מ"מ אין טעם האיסור שוה: טעם איסור ההוצאה בעקירה או בהנחה בלבד הוא „גזירה שמא יבואו כל אחד ואחד מהם לעשות מלאכה

ומבואר¹⁶ בישוב הדבר, ע"פ הדיוק בהדגשת הלשון דהאי כללא גופא: האיסור מה"ת הוא דוקא „בחצי שיעור” – היינו שחסר רק בשיעור, כמות האיסור ולא במהותו ואיכותו. אבל אם החסרון הוא במהות האיסור לא אסרה תורה. וכן הוא בנדוד¹⁷, שהעקירה או ההנחה לבדה הרי הן חצי מלאכה ולא חצי שיעור – חצי באיכות וגדרי ומהות פעולת ההוצאה, לכן אינה אסורה מה"ת.

וי"ל שעד"ז הוא גם בנוגע לקשירה – דלכאן ג"כ בקשר שאינו של קיימא (היינו כשחסר בסיום (בשלימות) של מלאכת הקשירה, „מעשה אומן”¹⁷, מפני שאינו קושר „על דעת שישאר כן כל זמן שאפשר לו להיות קיים כו”¹⁸) יש להקשות: למה לא יהי אסור מה"ת מטעם חצי שיעור? –

והתירוץ הוא ע"ד הנ"ל: אי"ז חצי שיעור (בכמותה) של המלאכה, כ"א חצי מלאכה – חסר באיכות וגדרי ומהותה של המלאכה, כי ה"ת דעת שישאר כן לעולם הוא חלק מאיכותה ומגדרי המלאכה, ובלעדה חסר בגדר המלאכה¹⁹ ולכן אינה אסורה מה"ת.

וכו' אבל מד"ס נק' זה ג"כ של קיימא כו", ובוזה לכאן י"ל שהוא חצי שיעור: הדעת שישאר כן לעולם הוא שיעור, וכשחושב בדעתו להתירו לאחר איזה זמן הרי יש כאן כל איכות המלאכה, גם המחשבה והדעת שישאר, ורק שחסר בהשעור – לכמה זמן ישאר,

זה אינו, כי קשר שישאר כן לעולם, ענינו הוא קשר שלא יהי בו שינוי (גדר מחודש) – ולא קשר שיתקיים ריבוי זמן עד אין סוף. וראה לקמן בפנים.

ולהעיר משו"ת הרשב"א ח"א סי' ט, תיח במש"נ ואתה הוא ושנותיך לא יתמו (הובא בס' החקירה להצ"צ לד, ב ואילך. קכ, ב. עיי"ש). ולהעיר מהתואר והגדר „נצח” ששייך גם ביש לו תחלה – וא"כ הוא בגדר זמן (יונת אלם בהקדמה. פלח הרמון שער ד' פ"ג. לקו"ת פקודי ז, ב). ואכ"מ.

(20) מאירי שבת ב, א. רע"ב ותויו"ט ריש מס' שבת. וראה ח"י שפת אמת שם. ועוד.

(21) וראה שבת של מי בסיום מס' שבת. לשון הזהב שם. ח"י חת"ס שם. ועוד.

ג, ב – וראה לקח טוב להגר"י ענגל כלל ט סעי' ו). הגהת אשרי ס"פ כלל גדול ור"פ המוציא יין (וראה ק"נ שם). ועוד. משא"כ לדעת הרמב"ם – ראה בשד"ח שבהערה 14. תוצאות חיים (להגר"מ ועמבא הי"ד) סי' ת. וראה חלקת יואב (לר"י מקינצק) חיו"ד סי' ט. ועוד.

(16*) ראה מפענ"צ סוף ע' קפה ואילך. וש"נ.

(17) הדיעות בזה ראה שו"ע אדה"ז סי' שיו ס"ב.

(18) שו"ע אדה"ז שם ס"א.

(19) ואף שבשו"ע שם מבואר ש,אם קוצב בדעתו איזה זמן שאז יתירונו בודאי אפילו הוא זמן ארוך מאד אין זה של קיימא מה"ת ופטור

אבל הא גופא דורש ביאור: למה באמת לא גזרו מעיקרא דדינא גם במלאכת הקשירה שאינה של קיימא – מכיון שהיא חצי מלאכה – שהרי מקום לחשוש שמא יבוא לעשות קשר של קיימא שהיא מלאכה דאורייתא, ולכן תהא אסורה גם לצורך מצוה?

והדברים ק"י²⁶: אם גזרו בעקירה או הנחה לבדה, אעפ"י שא"א לבוא ממנה למלאכה שלימה כ"א ע"י פעולה נוספת (להניחה אחרי העקירה, או להקדים להנחה – עקירה²⁷), הרי כ"ש שהו"ל לגזור בקשר שאינו ש"ק שבכדי לעבור בו על איסור מה"ת אין הוא חסר אלא ה"דעת שישאר כן לעולם".

ד. והביאור בזה:

בהסברת הטעם²⁸ שהתורה אסרה דוקא קשר של קיימא, י"ל: מלאכת הקשירה תוכנה – חיבור ואיחוד של שני דברים (חוסים וכיו"ב) ואין הקשר ראוי להקרא בשם חיבור ואיחוד אמתי אלא באופן שנעשה ע"מ "שישאר כן לעולם". והיינו שהדעת שיהי' קשר

שלימה בשבת²², מסוג הדברים, שאסרו חכמים כו' גזירה שמא יבוא מהן איסור סקילה²³; משא"כ טעם איסור קשירת קשר שאינו של קיימא הוא לפי ש,מד"ס נקרא זה ג"כ של קיימא הואיל ועומד להתקיים איזה זמן, היינו שהוא מסוג המלאכות שאסרו²⁴ חכמים כו' מפני שהן דומים למלאכות²⁵.

ומכיון שאיסורה של מלאכת הקשירה (שאינה ש"ק) אינו משום גזירה שמא יבוא עי"ז לאיסור דאורייתא, אלא רק מפני שדומה היא למלאכה דאורייתא, הרי בזה יש מקום לחלק ולומר דשאני במקום שיש איזה צורך (מצוה וכיו"ב); משא"כ במלאכת העקירה או ההנחה (לבדה), שאיסורה מטעם שמא יבוא ע"י לאיסור מה"ת, הרי מסתבר שלזה יש לחוש ולאסור גם כשהמלאכה היא לצורך מצוה.

22 שו"ע אדה"ז סי' שמו ס"א מפי'רש"י שבת ב, א ד"ה שניהם. אבל בפי'רש"י אין תיבת "מהם". וי"ל שכוונת אדה"ז להדגיש שגזירה זו (והחששא) היא גם על מי שעושה ההנחה בלבד, והגזירה היא שלא יבוא הוא עצמו לעשות מלאכה שלימה בפעם ב'. וראה שקו"ט במפרשים בפרש"י ותוס' שבת ג, א ד"ה פטורי דאתי. ואכ"מ.

23 רמב"ם רפכ"א מהל' שבת.

24 שהמלאכות מסוג זה אינם מחשש שמא יבוא לאיסור דאורייתא, דאל"כ למה מחלקם לב' סוגים, והרי סוג א' הוא – וראה רמב"ם רפכ"ד מהל' שבת: "שאינם דומין למלאכה ואינם מביאים לידי מלאכה" – וכדמוכח מזה שבכו"כ מלאכות האסורין מדרבנן כותב הרמב"ם (בפכ"א כ"ג), "מפני שהוא כ.. (מלאכה דאורייתא פלונית) וכיו"ב, ובכו"כ איסורים כותב (שם) גזירה שמא... ", "גזירה משום... ", וכיו"ב.

25 ומה שמצינו שבכמה אופני קשר גזרינן אטו קשר של קיימא – ראה לקמן הערה 35.

26 ולכן אין לומר בזה מ"ש התוס' (שבת כג, ב ד"ה גזירה (בסופו). וראה תוס' חולין קד, א ד"ה ומנא. נדה לג, ב ד"ה ורמינהו), "ושמא אין להשוות גזרות של חכמים זו לזו אותם שאינם במלאכה א", כי כוונת התוס' שבמקום שאין קושיא ע"ז, אז אין להשוות גזירות ולהקשות למה פעם גזרו ופעם לא כו', אבל מובן שבמקום שישנה סתירה להגזירה (מצד הסברא וכיו') צריכים לתרץ הסתירה ולבאר טעם החילוק. ועפ"ז יובן למה הרבה פעמים מפרשים חילוקי הגזירות וכיו"ב.

27 ראה לעיל הערה 22.

28 הטעם ע"ז הוא לפי שהקשרים שקשרו במשכן היו "קשרי קיימא" (שו"ע אדה"ז ר"ס שי"ז) – אבל ההסברה ע"ז גופא י"ל כפפנים.

של קיימא הוא תנאי במלאכת הקשירה. ולכן אם התכוון לכתחילה לקושרם רק לאיזה זמן ולהתירם אח"כ, הרי גם בזמן שהם קשורים יחדיו, אי"ז חיבור אמת²⁹ ואינו בגדר קשירה³⁰

(29) ולהעיר מזה שהנהרות שנפקין פ"א לשבוע (שמיטה) פסולין למי חטאת – כי מציאות המים גם בעת היותם אינה מציאות (מים) חיים, כ"א מציאות ד'מכובין' (פרה פ"ח מ"ט). וראה לקו"ש ח"ו ע' 92.

(30) ועפ"ז (שפעולת הדעת שישאר כן לעולם היא להחשיב את פעולת הקשירה שתהי' נק' קשר אמיתי) יש מקום לומר שהיכא שישנו ענין אחר שנותן חשיבות להקשירה ג"כ חייב, גם אם אין בדעתו שישאר כן לעולם, כמו בקשירה של מצוה* דמצותי' אחשבי' (ראה בכורות י, א. רש"י ד"ה חלה (ביצה כז, ב). וראה אנציק' תלמודית מע' אסורו חשובו). וראה מנחת חינוך מצוה לב (ס' כא – מלאכת הקושר)**. משא"כ אם נאמר שהקשירה עצמה היא ג"כ חלק מהמלאכה מצד

שאסרה התורה³¹. ועפ"ז יובן שבלעדי הדעת שיתקיים הקשר הרי אין הענין שנחסר חלק משלימות פעולת המלאכה, אלא שנעדר מלכתחילה העיקר שבמלאכת הקשי"רה³², שהרי החוטים אינם קשורים ומאוחדים באמת, ואין זאת כ"א פעור-

עצמה, והדעת שישאר כן לעולם ה"ז תנאי בהמלאכה (אבל אינה להחשיב הקשירה), אז לא יועיל מה שהיא קשירה חשובה (של מצוה) כיון שחסר תנאי, (אבל בדוחק גם אז יש מקום לשקוט' לומר שגם התנאי של הדעת שישאר כן לעולם ענינו להחשיב הפעולה עוד יותר מכפי שהיא חשובה מצ'ע, ואי"כ גם קשירה של מצוה תועיל בזה). [ופשוט שמדין זה עצמו – שלצורך מצוה מותר לקשור קשר שאינו של קיימא – אין להביא רא' שקשירת מצוה אינה מחשיבה את הקשירה, כי כאן מיירי שאין המצוה בהקשירה עצמה, כ"א "שקושר למדוד א' משיעורי תורה" וכיו"ב].

ולהעיר מקשירה דנימא דכנור דביהמ"ק (עירובין קב, ב).

ולהעיר משו"ע אדה"ז ס' תרנא ס"ו בנוגע לאיגוד הלולב: "אבל אסור לעשות ענינה ע"ג קשר (כיו"ט) כיון שאינו חושש להתירו עולמית" – שמה שמשמע שאם ה' בדעתו להתירו לאחר זמן ה' מותר, אף שזהו קשר של מצוה. אבל י"ל שמכיון שרק, מצוה מן המוכרח לאגוד הלולב כו" (שם ס"ב) אינו מספיק להחשיבו. ולכאור' מוכרח לומר כן, דאל"כ הרי "קשר שאינו של קיימא מה"ת כו' מותר לקושרו לצורך מצוה כו' ואפי' קשר מעשה אומן כו" (שם סשי"ז ס"ד) – אם לא שנאמר שאיירי כשאפשר בענין אחר.

(31) וכמו שהוא בצד ההפכי – שמקלקל ע"מ לתקן חייב אף שמקלקל בכלל פטור, כי מכיון שהוא ע"מ לתקן, הרי גם בעת הקלקול אינו קלקול אמיתי.

(32) ובדוגמת – ולא ממש – מ"ש המ"מ (כפי"ב מהל' שבת ה"ב, הובא גם במג"א ס' שיח סקל"ו. וראה רמב"ן שבת מב, א) בנוגע למלאכת תיקון כלי, שאם לא נתכוין לתכלית זו אינה

(* ולהעיר מזה שבש"ס דילן (שבת עד, ב) מקשה בפשטות (על הקס"ד שמלאכת קשירה במשכן היתה זה שהיו 'קושרין' ביתדות אהלי"ם) "ההוא קושר ע"מ להתיר הוא", אף שג"ז היתה קשירה של (מצוה) חשיבות, וכמו שמפורש בירושלמי (שבת פ"ג סה"ב) דעת ר' יסה ע"ז, מכיון שהיו חונין ונוסעין ע"פ הדיבור כמי שהוא לעולם", ואף שר' יוסה פליג שם וסובר, "מכיון שהבטיחון הקב"ה שהוא מכניסן לארץ כמי שהוא לשננה", הרי הבבלי אינו סובר כן, כדמוכח מזה שבעירובין (נה, ב) מובאר (בלי חזוקה): "כיון דכתיב בהו (בהעלותך ט, כ) ע"פ ה' יחנו וע"פ ה' יסעו כמאן דקביע להו", אף שבירושלמי (עירובין פ"ה ה"א) מביא גם ע"ז קושיית ר' יוסי (ראה קה"ע ופנ"מ שם).

אבל יש לחלק בשיטת הבבלי בין הא דשבת להא דעירובין, דשם ה' ציווי ה' על החני' עצמה, משא"כ קשירת המיתרים היתה רק משמש וטפל בכדי שלא יזווח הקלעים.

(** וראה כלי חמדה פ' וילך (לא, יט). לקו"ש ח"א ע' 227. ובכ"מ.

איסור מה"ת³⁶. ומעתה מובן שהטעם שאעפ"כ אסרו חכמים אינו אלא משום זה שבחיזוניתה דומה מלאכה זו למלאכת הקשירה דאורייתא; ומכיון שאי"ז מטעם גזירה, לכן מותרת היא לצורך מצוה וכו'.

משא"כ מלאכת ההוצאה ע"י עקירה או הנחה לחודא:

גדרה של מלאכה זו מה"ת, היא הוצאה (או הכנסה) מרשות לרשות³⁷, כולל כמה חלקים ופרטים: עקירה, הנחה וכו'. כשחסר בפעולתו חלק ופרט בגוף המלאכה, עם היות שאז אינה מלאכה שלימה אף באיכותה ומהותה, מ"מ המקצת שעשה ופעל הרי זה חלק מפעולת ההוצאה – ולכן יש לאסור חלקה משום גזירה שמא יבוא לעשות כולה ויעבור על איסור מה"ת; ומטעם גזירה זו יש לחוש גם במקום שהוא לצורך מצוה וכו'.

ה. עפ"ז יבואר גם הטעם מה ששנו במשנה (בסיום המסכת), "מודדין" ואח"כ "קושרין":

– שקרוב שלא יחלקו בין התכלים וכיו"ב; ובס"י – "שלפענמים נמלך ומבטלו".

משא"כ בהוצאה הרי אסרו בכל אופן.

(36) ע"ד המבואר בלקו"ש ח"ה ע' 33 הערה 31, עיי"ש.

(37) ואפ"י לפי מה דשקו"ט האחרונים במלאכת הוצאה אם העקירה היא העיקר או ההנחה או ששניהם עיקריים, או ששניהם טפלים לגבי ההוצאה עצמה – הרי כל השקו"ט הוא רק מתי נק' (בעיקר) שהוציא (או שהכניס) החפץ מרשות לרשות. אבל לכ"ע גדר המלאכה הוא ההוצאה (או ההכנסה) וכל פרט של ההוצאה (וההכנסה) הוא עכ"פ חלק מהמלאכה.

– י"ל דלפי שפקע האיסור כללי שיש בזה (שדומה למלאכה) פקעה גם הגזירה כו'.

לה של קירוב ונגיעת החוטים בלבד וכיו"ב³³. ומכיון שאין בזה אפי' מקצת וחלק של אותה המלאכה שאסרה התורה³⁴, לכן לא גזרו בה³⁵ שמא יבוא ממקצתה לעשותה כולה ויעבור על

בגדר מלאכה כלל*, אפי' למ"ד דבר שאינו מתכוין גם בשבת אסור מה"ת. ולהעיר מתוד"ה וצריך לעצים (שבת עז, א).

(33) היינו, דאף שהיכא שיש בדעתו שישאר כן לעולם (וחייב עלי') נחשבת פעולת הקשירה עצמה ג"כ חלק מהמלאכה (דהרי אם לא יקשור בפועל אינו חייב) – הרי הפ"י בזה שהדעת שישאר כן לעולם מחשיב את הפעולה שהי' פעולת מלאכה. אבל אם חסר הדעת גם הפעולה אינה כלום.

(34) וע"ד המבואר בס"ג: "ואם אינו אלא קשר א' בלבד בלא ענינה ע"ג אינו נקרא קשר כלל ומותר לקשרו ולהתירו אפי' אם עומד להתקיים לעולם" – ואעפ"כ בנדו"ד אסור (שלא לצורך מצוה) – כי עכ"פ דומה למלאכה, משא"כ קשר א' אינו דומה כלל למלאכה.

(35) חוץ אם יש סיבה חזקה לגזור, כמו הא דבשו"ע אדה"ז סי' שיו"ב – כשהוא מעשה אומן (להדיעה מה"ת אסור רק כשהוא מעשה אומן) – שאז קרוב מאד שיעשה קשר של קיימא; שם ס"ה – "שרגילין לקשרו"; שם ס"ח

(* ישנם הרוצים לומר כן גם בנוגע למלאכת צידה (מורכבת המשנה פ"י מהל' שבת ה"ז והכ"ג. ועוד) שבלא כוונה לצוד אי"ז בגדר צידה כלל (ולא רק שהוא בגדר. אינו מתכוין" (אן) שחסר ב"מלאכת מחשבת" – ומתוצים עפ"ז קושיית הר"ן בשבת (קו, ב) על הרשב"א בפ"י דברי הירושלמי וכו'.

אבל אינו כן, כי מפורש בביצה (לו, א. וכ"ה בשו"ע שם סי' שט"ז. ובשו"ע אדה"ז שם ס"ה) שמוותר לפרוס מחצלת ע"ג כוורת של דבורים כו' ובלבד שלא יכוין לצוד ובאופן שאינו פס"ד. ואם בלא כוונה אי"ז ציד כלל, לא איכפת לן אם הוה פס"ד. וראה חלקת יואב חאו"ח סי"א ובשוה"ג שם.

(* והא דהתירו לצורך מצוה גם מעשה אומן

וכו" וכיו"ב, שמזה משמע רמז שכן צריכים לעשות ושכן עושים תמיד:

נתבאר במ"א³⁹ הטעם (ע"פ פנימיות העינים⁴⁰) מה שמסכת שבת מתחילה דוקא בדיני הוצאה – מפני שברוחניות ה"ז ענין כללי בכל איסורי שבת: ע"י עשיית המלאכות האסורות מוציאים מרשות היחיד (יחידו של עולם) לרה"ר (טורי דפרודא – עולם הקליפות)⁴¹, ולכן בא ענין הוצאה בתור הקדמה כללית לכל דיני שבת; עד"ז הוא גם בנוגע לסיום וחותם המסכת ש, הכל הולך אחר החיתום⁴², שמבאר שם ענין כללי הנעשה ע"י כללות שמירת שבת (בכל פרטי) – וכדלקמן.

מבואר בכ"מ⁴³ החילוק שבין ג' הזמנים דשבת: א) מעלי (ליל) שבתא; ב) יומא דשבתא; ג) זמן מנחת שבת, רעוא דכל רעוין⁴⁴ – שבלייל שבת הוא עליית המלכות מבי"ע לאצילות, כי בימות החול יורדת המל' לבי"ע לברר בירורים, וכמ"ש⁴⁵ "רגלי יורדות גו", ובליל שבת היא עולה משם לאצילות. ומכיון שהעולמות מקבלים מספירת המלכות, הרי מאיר אז בבי"ע ספי' המל' כפי שהיא באצילות. אח"כ

נת"ל שבקשירת קשר שאינו ש"ק שאסרוה חכמים אין שום חלק ממלאכת הקשירה דאורייתא, האיסור הוא רק מפני שדומה הקשר לקשירה גמורה מה"ת. דהיינו שאין איסורו בא מצד פעולת הקשירה, כ"א רק מפני שיש לדמותה לענין אחר, למלאכה אסורה – בלי שום שייכות אלי. ז. א. שלולא הדמיון אין טעם לאסור הקשירה מצ"ע.

משא"כ פעולת המדידה, דאעפ"י שאין איסורה מצד שייכות למלאכה אסורה מה"ת (לא חלק ממנה ולא – דמיון אלי), אלא שכל יסוד איסורה הוא רק מדרבנן – אולם מאידך הרי מזה גופא מוכח שאיסורה הוא מצד עצמה, מצד פעולת המדידה: „שהוא מעשה חול וזלזול שבת“.

ומטעם זה מסתבר שבמדידה, שהוא בגדר איסור מצ"ע³⁸, יש להחמיר בה יותר מבקשירה (שאינן איסורה מצ"ע, כנ"ל). ולכן כשהמשנה באה להורות ששתיהן הותרו לצורך מצוה, הרי בהיתר המדידה איכא רבותא יתירה, ומשו"ז נקטה (ע"פ דברי התוס' הנ"ל) שהחידוש צריך להיות נשנה תחלה „מודדין" תחילה ואח"כ „וקושרין“.

ו. הביאור ע"פ פנימיות העינים למה נשנו ג' עינים אלו בהסדר של „פוקקין ומודדין וקושרין" – ובהקדים דיוק הלשון „פוקקין וכו", בל' הווה ופעולה ודאית, ולא תנא „מותר לפקוק

(38) ובדוגמת מ"ש החת"ס (ש"ת או"ח סו"ט קמה) בנוגע ליו"ט שני של חגה"ש, שמכיון שטעמו הוא רק „כדי שלא לחלוק במועדו" (רמב"ם הל' קדה"ח פ"ג הי"ב), ואי"ז מטעם ספיקא דימא, יש בזה כח של ודאי, משא"כ בשאר היו"ט ה"ז רק בגדר ספק (אף שבשאר היו"ט ה"ז ספיקא דאורייתא, ובחגה"ש ה"ז ודאי דרבנן).

(39) ראה לקו"ש ח"א ע' 68 ואילך.

(40) ע"פ נגלה – ראה תוס' וראשונים ריש מס' שבת.

(41) תו"א צט, ד. לקו"ת תזריע כא, ג. מצה זו תר"ם פנ"ז.

(42) ברכות יב, א.

(43) ראה הגהות הרח"ו לזח"ב רה, ב. לקו"ת אמור לו, ב. שלח מג, א. סידור ד"ה מזמור שיר ליום השבת (קפה, א ואילך). וראה המשך תרס"ו ע' תקמדה. ועוד.

(44) זח"ב פת, ב.

(45) משלי ה, ה. נתבאר בלקו"ת ש"ה נא, ב. ובכ"מ.

ארז"ל⁵² (בנוגע לעבודת בני"): „נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית" – שמהביאורים בזה הוא ע"פ מארז"ל⁵³ „רוח צפונית אינה מסובכת", היינו שמצד הבריאה מצד עצמה הרי צד צפון, המורה על (מקור ומקום)⁵⁴ הקליפות (כמ"ש⁵⁵ „מצפון תפתח הרעה") פתוח הוא, שישנו מקום לקליפות. אבל בשבת, שע"י עבודת בני" (המל' עולה ועי"ז) מתבטלות הקליפות, הרי זה כאילו עושים וסותמים⁵⁶ את צד הצפון ונגמרת הבריאה. וזהו שבני" נעשים „שותף להקב"ה⁵⁷ במע"ב", שגם הם פועלים בבריאת העולם.

ודבר זה נעשה תומ"י בכניסת השבת ע"י קבלת השבת ושמירתה אז.

ואח"כ, כשכרה של עבודה זו, מתעלים (ביומא דשבתא) לדרגא נעלית יותר, לגילוי האור דז"א דאצילות. ואח"כ מתעלים עוד יותר – עד לגילוי האור שלמעלה מז"א ומלכות, ומייחדם.

וזהו שבסיום מס' שבת – היינו שבסיום (ושמירת⁵⁸) כל הלכות (מס')

ביומא דשבתא מאיר בחי' נעלית יותר, בחי' ז"א, מדות דאצילות. ואח"כ בזמן רעוא דרעיון הוא גילוי הבחי' ומדרי' שלמעלה מז"א ומל', שממנה בא היחוד דז"א ומל'. ולכן אומרים בתפלת ערבית של שבת „וינוחו בה" (מל'), בתפלת שחרית „וינוחו בו" (ז"א), ובתפלת מנחה „וינוחו בס" (יחוד ז"א ומל')⁴⁶.

והנה מכיון שבלייל שבת יש עליית העולמות⁴⁷, ספי' המל' מאירה בבי"ע כפי שהיא באצילות, לכן מתבטלין (בלייל) שבת כל הקליפות⁴⁸: בימות החול, מכיון שמל' יורדת לברר בירורים שבעולמות בי"ע הרי שהקליפות יש להן „תפיסת מקום", לכן לא נתבטלו הקליפות בהעולמות. משא"כ בשבת, מכיון שספי' המל' עולה אז באצילות, שאין בה רע כלל וכמ"ש⁴⁹ „לא יגורך רע", לכן העולם הוא במצב כזה שהקליפות בטלים.

אמנם, מובן, שבזה (עליית המל' וביטול הקליפות וכו') שייך וקשור זה (במדה ידועה⁵⁰) לעבודת האדם⁵¹. ולכן

(46) ראה שו"ע אדה"ז סרס"ח ס"ו. וראה בהנסמן בשער הכולל פי"ז אות לא. וראה כף החיים אות ב'.

(47) להעיר מירוש' (דמאי רפ"ד) דעם הארץ בשבת – אינו משקר.

(48) ראה זח"ב קלה, ב. וראה בארוכה סה"מ להצ"צ – מצות לא תבערו אש. ובכ"מ.

(49) תהלים ה, ה.

(50) וכידוע בבי"ע מש"נ לעשות את השבת אף דשבת מיקדשא וקיימא (תו"א ד"ה זכור את יום השבת (הא')). וראה בארוכה ד"ה את שבתותי הש"ת. ובכ"מ.

(51) ולהעיר שגם ע"ד ההלכה צריכים בני"ע לפעול ולעשות את (מציאות) יום השבת – ראה בארוכה לקו"ש כרך ח' ע' 52 ואילך.

(52) שבת קט, ב. טאו"ח סי' רסח. שו"ע אדה"ז שם ס"א.

(53) ב"ב כה, רע"ב. וראה לקו"ת ר"פ תזריע.

(54) ראה ס' הבהיר סקפ"ג.

(55) ירמ"א, יד.

(56) ראה זח"ב קעה, רע"ב.

(57) ועפ"ז יובן (יומתק) מרז"ל (פדר"א

ספ"ג): צפון כו' ולא גמרו אמר שכל מי שיאמר שהוא אלוקה יבוא ויגמור כו' וידעו הכל שהוא אלוקה – וע"פ ב"ר (פצ"ח, ג) א"ל הוא ישראל אביכם מה הקב"ה בורא עולמות אף אביכם.

(58) כי לימוד מביא לידי מעשה (קדושין מ, ב).

שלמעלה מז"א ומל' המקשר ומאחד אותם, ואי"ז גם מקשר כל העולמות כולם – שנעשים כולם רשות אחד רשות היחיד⁶⁰ – מקשרם ביחידו של עולם⁶¹.

(משיחת ש"פ שלח תשכ"ב)

60) עפ"ז יובן מענה רע"ק בב"ר (פי"א, ה). – וע"פ המבואר בפנים (רס"ו) דהוצאה היא תוכן כל מלאכות שבת – איך שבמענה הנ"ל מתורץ בנוגע לכל הפעולות שבעולם בשבת. וראה לקו"ת תזריע שם.
61) ראה תו"א (ס"פ תרומה – כ"ק אדמו"ר נ"ע) דז"א הוא תכלית ירידת אוא"ס מלמעלמ"ט ומל' היא מקור ביי"ע שבאצילות – ועפ"ז יומתק השייכות לנדו"ד ד"יחיד" – ולא "אחד".

שבת (שכולם נכללים בזהירות באיסור דהוצאה שבתחלת המס', כנ"ל) – באה ה"הודעה" על ג' העליות בשכרה של עבודה זו – והן הנרמזות בשלש הענינים ולפי סדר זה דוקא: "פוקקין ומודדין וקושרין":

בליל שבת, פועלים עליית המל' עליית העולמות וביטול הקליפות, שע"ז סותמין ו"פוקקין" את החלל דרוח צפונית; ואח"כ מגיעים לגילוי בחי' המדות דאצילות – "ומודדין" (שהוא מל' מדה, כלשון רז"ל⁵⁹ "במדה שאדם מודד בה מודדין לו"), ואח"כ עולים לבחי' "וקושרין", שמאיר האור

59) סוטה ת, ב.

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2020

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com